

Familiegeletterdheid

Volgens het rapport van de High Level Group of experts on Literacy (2012, p.38) is het creëren van een geletterde omgeving één van de belangrijkste factoren om geletterdheid succesvol te verhogen. Aandacht voor lezen in de bredere maatschappij is hierbij belangrijk, maar in het rapport wordt extra aandacht besteed aan de familieomgeving en aan programma's die hierop inspelen. De familieomgeving wordt door beleidsvoerders nog te vaak over het hoofd gezien als een omgeving waarbinnen geletterdheidsproblemen aangepakt kunnen worden (Carpentieri et al., 2011). De familie is namelijk een belangrijke structuur in de samenleving. Ouders en zorgdragers spelen een belangrijke rol als eerste opvoeders van kinderen. Vaak ontbreekt het hen echter aan de vereiste basisvaardigheden om de nodige ondersteuning bij deze opvoeding te bieden (Hanushek & Woessmann, 2011; Parsons & Bynner, 2007). Dit draagt ertoe bij dat laaggeletterdheid in een generationele cirkel opgesloten raakt. Het werken aan een geletterde omgeving binnen families kan hieraan tegemoet komen. Programma's gericht op familiegeletterdheid zouden bovendien één van de sterkste 'incentives' vormen voor volwassenen om te participeren aan educatie (Improving Policy and Provision for Adult Learning in Europe: The Report of the Education and Training 2020 Working Group on Adult Learning 2014-2015). Dergelijke programma's stellen de ouders immers in staat om de kansen van hun kinderen in het leven te verhogen.

Doorheen Europa helpen familiegeletterdheidsprogramma's ouders om het lees- en schrijfniveau van hun kinderen te verhogen. Het aanwakkeren van de goesting om te lezen staat in dit soort programma's vaak centraal. Deze programma's behalen indrukwekkende resultaten, zeker ook wanneer ze gericht zijn op de meest benadeelde gezinnen (Carpentieri et al., 2011): zowel de geletterdheid van kinderen zelf als de ondersteunende vaardigheden van de ouders verbetert (o.a. Brooks et al., 1996, 2008; Van Tuijl et al., 2001). Geletterdheidsprogramma's lijken het beste te werken wanneer ze een gecombineerde aanpak hanteren van cognitieve en niet-cognitieve ondersteuning. Dit wil zeggen dat ouders technieken aanleren om de geletterdheid van hun kinderen te verhogen maar daarnaast ook trainingen krijgen in opvoedingsvaardigheden. Positieve resultaten van deze aanpak zijn bijvoorbeeld hogere slagingspercentages voor het secundair onderwijs en betere tewerkstelling op volwassen leeftijd (Kağıtçıbaşı et al. 2005; Bekman, 2004). Ook De Greef en Segers (2016) stellen op basis van een literatuurstudie vast dat kinderen vaker doorstromen in het onderwijs na het volgen van gezinsstimuleringsprogramma's (Van Tuijl et al., 2001). Zij stellen verder vast dat deelname zorgt voor een hogere ouderbetrokkenheid, taalvaardigheid en sociale inclusie van de ouders zelf (De Greef, 2015). Andere geobserveerde effecten van trajecten voor familiegeletterdheid bij de ouders zijn meer begrip voor de ondersteuning van de taalontwikkeling van hun kinderen en meer vertrouwen en hogere prestaties op het gebied van taal na deelname (Hirst et al., 2010). Kortom, het gezin als geheel en de individuele leden van het gezin gaan er na deelname op vooruit.

Als voorbeeld van een familiegeletterdheidsprogramma nemen we het 'Clare Family Learning Project' in Ierland (The Report of the Education and Training 2020 Working Group on Adult Learning 2014- 2015, p.19). De deelnemers aan dit programma zijn onder andere eenoudergezinnen, tienerouders, vluchtelingen en asielzoekers. Het programma werkt

samen met scholen, sociale diensten en bibliotheken. Ouders die aan het programma deelnemen, leren hoe ze meer betrokken kunnen zijn bij het onderwijs van hun kinderen. Zo leren ze hoe ze hun kinderen kunnen bijstaan met hun huiswerk. Er gaat hierbij speciale aandacht naar het helpen ontwikkelen van de geletterdheid en gecijferdheid van de kinderen. Maar ouders leren er ook over het lers onderwijssysteem en ze krijgen vertrouwen om met het schoolteam te communiceren. Dit is een win-winproces. Door meer betrokken te zijn in het leerproces van hun kinderen verbeteren ouders hun eigen basisvaardigheden en ontwikkelen ze het vertrouwen en de kennis die ze nodig hebben om verder leren mogelijk te maken. De familiegeletterheidsprogramma's zijn vaak een opstap voor ouders naar andere programma's voorvolwasseneneducatie.

In Vlaanderen verlopen de acties gericht op families meestal in samenwerking met scholen enerzijds en met bibliotheken en andere culturele actoren anderzijds. Zo werden in het vorige *Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen* acties opgenomen gericht op de leesbevordering met specifieke aandacht voor de meest kwetsbare groepen. Werken aan leesbevordering in de gehele maatschappij is volgens de High Level Group of experts on Literacy (2012, p.38-42) erg belangrijk. In hun rapport vernoemen zij daarnaast de familie echter expliciet als een vaak verwaarloosde mogelijkheid voor het creëren van een geletterde omgeving. Hierbij aansluitend zet de Vlaamse Regering in haar strijd tegen armoede in op het zelfredzaam en sterker maken van ouders via groeitrajecten. Deze groeitrajecten werden in de loop van 2016 voorbereid in een samenwerkingsverband tussen Kind en Gezin, De Link vzw, Federatie Centra voor Basiseducatie en Vocvo. Hierbij zal er gewerkt worden aan een ondersteuning van het volledige gezin: de ouders nemen deel aan een educatief programma en worden ondersteund in hun ouderrol. Verder zijn er in Vlaanderen heel wat versnipperde acties die inspelen op een geletterde familieomgeving. Zo zijn er enkele acties rond leesbevordering gericht op ouders en kinderen. De onderwijsverhouding stimuleert ook scholen die in samenwerking met de Centra voor Basiseducatie willen investeren in geletterdheidstrainingen van ouders. Ook de ouderkoepels hebben hierin een actieve rol opgenomen.